
Ante
PERKOVIĆ

DUHOVNOST KAO
ČIMBENIK OBRANE
VUKOVARA
(1998.)

Prije nego se osvrnem na duhovnost u svezi s Vukovarom, moram reći da se, kad se kaže VUKOVAR, misli **prije svega na grad**, ali i puno više od toga, jer svako mjesto u ovom Domovinskom ratu bilo je na svoj način VUKOVAR, odnosno cijela je Hrvatska bila VUKOVAR. Može se u tome ići i dalje sve dotle da se o Vukovaru govori kao o načelu, kako stoji u naslovu knjige dr. Vlade Šakića. Ipak, grad i ono što se zbivalo u njemu i oko njega jedinstveno je i neponovljivo.

Rekao bih da je Vukovar zapravo oličenje naše nacionalne i vjerske svijesti, ili bolje, našega identiteta, našega karaktera koji se profilirao tijekom duge povijesti.

Sada razmotrimo *što je duhovnost* kako bismo lakše unijeli taj pojam u svoje razmatranje o njezinoj ulozi kad je riječ o Vukovaru, ili što mislimo inače kad kažemo DUHOVNOST.

Ako čovjeka dijelimo na duh i tijelo, onda ćemo lako, rekao bih odmah reći što je tjelesno, a što duhovno. No, čovjek je kompleksno biće, on je i tijelo i duh i duša. Ne uplićući se sada u poimanje čovjeka u odnosu na njegovu duhovnu stranu u različitim filozofijama, ideologijama, vjerama i kulturama, ov-

dje mislimo na ono što je u čovjeku **povezano s Duhom, s nadnaravnim, s Božjim**, iako duhovnost i u ovom promišljanju ne odvajamo potpuno od tjelesnoga, vremenitoga, prolaznoga.

Biti duhovan znači imati **pozitivnu duhovnu profilaciju**, jer i onaj koji je negativan ima svoju duhovnu profilaciju, upravo zato što je čovjek kao takav i duhovno biće.

Negativno, prema općoj prosudbi *zao čovjek* - "Iz srca izlaze opake misli, ubojstva, preljubi, krađe, laž ..." (Mt. 15,17)

Pozitivno, prema općoj prosudbi *dobar čovjek* - ...

Ovu pozitivnu duhovnu profilaciju povežemo s Duhom koji daje, nadahnjuje, pomaže, podupire i s čovjekom ostvaruje vrijednosti duha, što shvaćamo kao DUHOVNOST. A plodovi su duha: *ljubav, radost, mir, strpljivost, blagost, dobrotu, vjernost, krotkost, uzdržljivost*. (Gal. 5,22); možemo dodati: *hrabrost, ustrajnost...*

Ako je misaoni čovjekov život karakteristika duha, na tom se području **začela obrana** onoga što je naše i što je nama veliko, vrijedno i sveto. Tako isto se u duhovnoj sferi začela i razvila negativna profilacija s ciljem velike SRBIJE i svega što iz toga slijedi. Ono što se pokazalo u Vukovaru i drugim gradovima diljem Hrvatske nije instinktivna obrana života.

Zapravo, napad na ono što je stvarao duh našega čovjeka izazvalo je i potrebu njegove obrane. Ne kažem da tu nije bilo i instinkta, naravi, prirode da se brani život. Kad bih to rekao, nijekao bih čovjekovu tjelesnost, a time i njegovu cjelovitost.

Svi koji su branili Vukovar nisu bili visoke duhovnosti (mislim na asketsko gledište), ali su se na nju oslanjali kao na nešto što su, i ne znajući posjedovali, računajući da je i Bog na strani pravde i pravednosti; da je njegova ipak posljednja; da se pred njim mora položiti račun o životu prema snazi savjesti koju svatko posjeduje. Smatralo se da imamo pravo od njega tražiti zaštitu. Iz ove sigurnosti Božje prisutnosti i blizine te da je na strani pravde i istine živjela je vjera u pobjedu. Pobjedu koju možda osobno Cordially neće doživjeti, ali za koju treba sada sve uložiti, pa i život, što jasno potvrđuje da se računa *ne samo s ovim nego i drugim svijetom*, pa makar toga čovjek i ne bio potpuno svjestan onoga časa kad to čini.

Kako drukčije protumačiti neka ponašanja koja iznenađuju ili, bolje rečeno, pojedince koji su iznenadili otkrivajući sebe kao nacionalno svjesne ili pak DUBOKO RELIGIOZNE. Mislim na one mlade ljude koji to nisu pokazivali u običnom životu i radu. Kao da su iz sebe izvukli ono što zapravo jesu, skinuvši maske pomodnosti, javnoga mnijenja ili uobičajenoga ponašanja, osobito u javnom životu. Kao da je trebala surova zbilja rata da pokažu tko su i kakvi su. Kako protumačiti silnu potrebu blagoslova mladića koji je tek kršten i s vjerom nema nikakve veze? Odakle povjerenje u Crkvu, svećenika koji dotada nije značio ništa? *Primjer:* Mladić koji u sumrak dana, nakon teških borba dolazi u samostan, ostavlja “kalašnjikov” u hodniku, jer ga ne želi unositi u crkvu, pada na koljena i moli blagoslov, a možda je, kako kaže, samo kršten.

U duhovnost, kao čimbenik obrane Vukovara, svakako ide prisutnost *duhovnih osoba i svetih stvari*.

Osoba: Mislim na svećenike i redovnice prisutne u gradu. Naime, svijest i spoznaja o toj prisutnosti ulijevala je sigurnost. Nisu nas napustili, ovo što činimo pravedno je i blagoslovljeno. To je davalo novu, dodatnu motivaciju da se ustraje i dade od sebe sve, pa i sam život. Pogotovo kada se obavljala molitva i sveta misa po skloništima, a i u crkvi, na koju su znali doći i branitelji s crte obrane. Sa Sajmišta su se spuštali u Radićevu ulicu u sklonište u kojemu se služila sv. misa. Ostao sam začuđen, ali i ponosan što sam u njima prepoznao neke od mojih malih ministranata u našičkoj župi. Iz Lušca su neki dolazili na ispovijed da se pripreme na susret s Gospodinom. U Borovu naselju tražili su naši gardisti misu i ispovijed, jer nisu mogli otići s položaja. Dakako, molbi im je udovoljeno. Napisao sam tada u notice za župnu kroniku: “Bože, kako naši branitelji žele biti dobri, a s kakvim se ljudima odnosno neljudima moraju boriti.” U Borovu commerce, gdje je bilo mnoštvo civila, staraca, žena, djece i ranjenika nisu mogli vjerovati da na Sve svete dolazi svećenik, što je za njih, kako su kasnije mnogi rekli pa i napisali, bio nov poticaj u vjeri i nadi da će se sve dobro završiti. U logoru, gdje sam bio s ostalim zarobljenim Vukovarcima i mislim da nisam učinio dosta u podizanju duha i ublažavanju patnje, ohrabrila me izjava mladoga čovjeka koji je izašao puno kasnije od mene i pri susretu mi rekao: “Pater, kad ste otišli, kao da se ugasilo svjetlo”.

Stvari: Svijest da se brani svetinja koju imaju, koju su naslijedili i koju treba sačuvati jer se baš ona napada i razara (crkve, kapele, križevi ... susjed je plakao kad se rušila crkva, a nije kada mu je pogodilo kuću). Neprijatelj je to znao, pa je s osobitim užitkom rušio baš svetinje.

U tom kontekstu vidim i napad i razaranja bolnice kao mjesta na kojemu se ono duhovno ljudsko još događa, a to je pomoć onima koji su stradali, koji trpe, koji su unesrećeni.

Pobožni predmeti: Razni kipići, sličice, medaljice, a posebno krunica i njezino nošenje, makar se nije znala često ni moliti, nije fetišizam i praznovjerje, jer se nije vjerovalo u njezinu magičnu moć, ona je bila skidana ako je bila neprikladna (fosforna koja je noću bila uočljiva...), nego je zapravo molitva “Bože, brini se o meni, čuvaj me, zaštiti me...”, nošena je i kao preporuka sve do smrti. Vidimo to iz mnogih slučajeva kad ekshumiramo ubijene. Molitve po skloništima nisu prestale, pa ni razočaranje u nju nije nastupilo spoznajom da zlo i zločinci slave pobjedu i počinju krvavi pir. Gledajući te ljude, dobio sam dojam da je u njima na vidjelo izašla sva višestoljetna duhovna energija našega naroda. To je ona ista vjera i duhovnost koja je zadivljujuća kod naših velikih stradalnika, ali i heroja ZRINSKOGA I FRANKOPANA koji pred smrt hrabro, mirno i svetački govore: “Možemo mirno pred Božji tronuš...” svjesni da “Navik on živi ki zgine pošteno!” **Znak prave duhovnosti** koja se očitovala nije samo krunica, križić, sveta sličica, pa ni molitva, koliko spo-

sobnost da se ne mrzi, pa čak ni tako brutalnoga neprijatelja.

Na duhovnosti počiva čovječstvo koje čovjek mora trajno izgrađivati, ako želi čovjek postati i kao čovjek opstati.

Na kraju izražavam strah da neki ljudi koji nisu utkani u živo biće naroda, koji nemaju ništa svoje, koji ne vrednuju ni tuđe – zato pokušavaju spriječiti tu i takvu duhovnu formaciju i kadri su prezreti najuzvišeniju ljubav – žrtvu života u obrani doma, grada i Domovine te nastojanje da se mladi naraštaji ne odgajaju vjeronaukom u školi, što su najnoviji pokušaji.

Što se tiče ovoga trenutka u Vukovaru tražim, pokušavam zamijetiti, prepoznati, potaknuti, a to je goruće pitanje – **DUHOVNOST U OBNOVI**.

Vukovar je živa duša, tu je, postoji, opire se zlu i smrti da živi slobodu, radost i ljubav. Neka je i ovo mali prilog tomu.